

Minister za finance Klemen Boštjančič

V vednost:

Ministrica za kulturo dr. Asta Vrečko

Ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon

Minister za visoko šolstvo, znanost in inovacije dr. Igor Papič

Minister za gospodarstvo, turizem in šport Matjaž Han

Minister za kohezijo in regionalni razvoj dr. Aleksander Jevšek

Diplomatka SPBR dr. Sonja Kralj

Spoštovani minister Klemen Boštjančič,

pišemo vam v imenu **slovenskih kulturnih organizacij, ki delujejo na ravni EU**, v zvezi s prihodnjim večletnim proračunom Evropske unije.

Medtem ko se države članice pogajajo o večletnem finančnem okviru (MFF) za obdobje 2028–2034, se obračamo na vas v vlogi ministra za finance, ki sodeluje pri oblikovanju stališč Slovenije glede proračuna EU in njegovih prioritet. Pozivamo vas, da podprete povečanje sredstev za kulturo, ki bo ustrezalo tako potrebam sektorja kot tudi strateškimi izzivom, s katerimi se sooča Evropa.

V času geopolitičnih pritiskov in družbene razdrobljenosti kultura prispeva k ohranjanju naše skupne demokratične identitete, socialne kohezije in odpornosti. Hkrati predstavlja naložbo v ustvarjalni potencial in dolgoročno konkurenčnost Evrope.

Zavedamo se proračunskih omejitev in omejenih razpoložljivih sredstev. Zato se naši predlogi osredotočajo na identificiranje alternativnih virov financiranja in namensko dodeljevanje sredstev kulturi v okviru programov, ki jih je že predlagala Evropska komisija.

In sicer vas spodbujamo, da podprete naslednje ukrepe:

Program AgoraEU

1) Evropska komisija predlaga združitev programov **Ustvarjalna Evropa** in **CERV** v nov program **AgoraEU** s skupnim proračunom 8,6 milijarde evrov. Proračun za sklop **Kultura** v okviru programa znaša 1,8 milijarde evrov. Ta znesek v primerjavi z zdajšnjim proračunom sicer pomeni podvojitev, vendar bi ob razporeditvi na sedem let znašal okoli 260 milijonov evrov letno – kar je približno enako [letnemu proračunu](#) Francoske nacionalne knjižnice.

Zato podpiramo [predlog](#) Odbora Evropskega parlamenta za kulturo in izobraževanje (CULT), da se proračunska sredstva programa povečajo z 8,6 milijarde evrov na 12 milijard evrov. Poleg tega predlagamo, da se globe, ki jih Komisija naloži tehnološkim podjetjem zaradi kršitve obveznosti iz Akta o digitalnih storitvah, Akta o digitalnih trgih in Akta o umetni inteligenci, namenijo za dopolnitev proračuna programa AgoraEU. Predstavljajte si, da bi lahko globo v višini 120 milijonov evrov, ki jo je [Komisija nedavno naložila podjetju X](#), namenili za podporo evropskim ustvarjalcem.

Naš predlog sledi precedensu prilagoditve za posamezne programe v trenutnem večletnem finančnem okviru (MFF) za obdobje 2021–2027; v skladu s to prilagoditvijo program Ustvarjalna Evropa delno prejema sredstva iz glob za kršitve protimonopolne zakonodaje in pravil o konkurenci ([člen 5 veljavne uredbe o MFF](#)). Preusmeritev digitalnih glob v podporo kulturi je upravičena tudi zaradi znatnih tveganj in negativnih učinkov, ki jih ima prevlada digitalnih trgov na kulturo, medije, demokracijo in temeljne pravice: izgube delovnih mest, izkrivljanja trga ter razmaha manipulacij z informacijami in dezinformacij.

2) Poleg tega pozivamo k namenski razporeditvi sredstev med posamezne sklope v okviru programa AgoraEU, podobno kot so določeni fiksni odstotki v trenutnem programu Ustvarjalna Evropa. Pozivamo, naj se pod [členom 11](#) predloga za program AgoraEU vsaj 25 % sredstev nameni sklopu Kultura. Brez namenske dodelitve sredstev obstaja nevarnost, da se prožnost spremeni v negotovost, kar dodatno poslabšuje že tako prekarne delovne razmere v kulturnem sektorju.

Predlagane spremembe so na voljo [tukaj](#).

[Program Obzorje Evropa](#)

3) Predlog Komisije za naslednji okvirni program **Obzorje Evropa** kulture [ne obravnava več kot samostojnega področja podpore](#). V trenutnem MFF je kultura podprta v posebnem grozdu **2 Kultura, ustvarjalnost in vključujoča družba**, ki ima sedemletni proračun v višini skoraj [2,3 milijarde evrov](#). Zanimanje za razpise Obzorja Evropa, povezane s kulturo, je izjemno veliko: že samo na razpis *Kultura, ustvarjalnost in vključujoča družba* je leta 2025 prispelo [1331 prijav](#) – kar je 80-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2024 in skoraj 250-odstotno v primerjavi z letom 2021.

Zato pozivamo, da se kultura ter kulturni in ustvarjalne sektorje izrecno vključi v okvirni program Obzorje Evropa pod steber **Družba**. Predlagamo, da se 40 % proračuna tega stebra nameni raziskavam in inovacijam na področju kulture, kar bi znašalo približno 3 milijarde evrov.

[Evropski sklad za konkurenčnost](#)

4) V predlaganem **Evropskem skladu za konkurenčnost** za obdobje 2028–2034 praktično [ni predvidene podpore](#) za ustvarjalne industrije, kar je težko upravičiti glede na prispevek tega sektorja k evropski konkurenčnosti in inovacijam. Služba Evropskega parlamenta za raziskave (EPRS) [ocenjuje](#), da lahko vsak evro, vložen v kulturni in ustvarjalne sektorje, ustvari donos do 11 evrov BDP.

Sklad združuje programe, iz katerih trenutno črpajo sredstva ustvarjalne industrije (vključno z Digitalno Evropo, programom EU za enotni trg in – kar je najpomembneje – programom InvestEU, ki trenutno zagotavlja [vsaj 366 milijonov evrov](#) jamstev za posojila v sektorju). Vendar pa v novem predlogu o Evropskem skladu za konkurenčnost ni jasnih in izrecnih določb, ki bi zagotovile, da bodo ustvarjalne industrije še naprej dostopale do teh sredstev. V revidiranem besedilu predsedstva je bila iz predloga celo [odstranjena](#) edina omemba kulturnega in ustvarjalnih sektorjev.

Zato predlagamo, da Evropski sklad za konkurenčnost vključi področje politike **Digitalno vodstvo in ustvarjalnost** s posebnimi cilji, ki izrecno podpirajo kulturni in ustvarjalne sektorje ter industrije.

Predlagani cilji bi se osredotočali na:

- uvajanje in razvoj digitalnih tehnologij ter umetne inteligence v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih;
- digitalizacijo kulturne dediščine;
- podporo inovativnim poslovnim rešitvam in produktom v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih;
- krepitev poslovne podpore za ustvarjalna podjetja (vključno s pospeševanjem, inkubacijo in izvozno usmerjenostjo);
- spodbujanje kulturne raznolikosti v digitalnem okolju.

Predlagane spremembe so na voljo [tukaj](#).

Evropski socialni sklad

5) Predlagamo, da se v pravno podlago sklada vključi poseben člen za podporo zaposlovanju, razvoju veščin in socialni vključenosti v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih.

Ti sektorji imajo dobro dokumentiran pozitiven vpliv na socialno kohezijo, vendar pa se soočajo s prekarnimi delovnimi pogoji in jih nesorazmerno močno prizadeva hiter razvoj umetne inteligence. [UNESCO](#) na primer napoveduje, da bodo do leta 2028 zaradi generativne umetne inteligence globalni prihodki ustvarjalcev na glasbenem področju upadli za do 24 % (približno 4 milijarde evrov letno), ustvarjalcev na avdiovizualnem področju pa do 21 % (približno 4,5 milijarde evrov letno).

Zato menimo, da bi moral Evropski socialni sklad omogočiti posebne ukrepe za izboljšanje prekarnih delovnih pogojev, podporo poklicnemu izpopolnjevanju in prekvalifikaciji, karierno svetovanje ter krepitev kolektivnih pogajanj v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih.

Predlagamo, da države članice vsaj 10 % sredstev Evropskega socialnega sklada namenijo kulturnim ciljem.

Predlagane spremembe so na voljo [tukaj](#).

Evropski sklad za ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo, kmetijstvo in podeželje, ribištvo in pomorstvo ter blaginjo in varnost

6) Predlagamo, da se 2 % sredstev sklada nameni kulturi. Pozitiven precedens je bil vzpostavljen v času okrevanja po pandemiji covid-19, ko sta bila [skoraj 2 % sredstev](#) Mehanizma za okrevanje in odpornost namenjena kulturi in ustvarjalnim industrijam. Predlagana uredba že vsebuje podoben pristop, saj v [členu 10\(5\)](#) določa 14 % za socialne cilje.

Na podlagi izkušenj iz pandemije priporočamo tudi uvedbo naslednjih usmeritev za porabo teh sredstev:

- Države članice morajo zagotavljati svobodo umetnikov in umetniškega izraza ter avtonomijo kulturnih institucij.
- Finančna podpora mora biti geografsko uravnotežena in enakopravno dostopna kulturnim akterjem po vsej državi, tako v urbanih kot ruralnih okoljih.
- Dodeljena sredstva ne smejo biti koncentrirana pri enem ali nekaj kulturnih upravičencih, temveč naj podpirajo manjše in neodvisne ustvarjalce, kulturne delavce in organizacije.
- Organi, institucije in organizacije, ki dodeljujejo sredstva, se morajo zavezati k spoštovanju socialne pogojenosti ter zagotavljati pošteno plačilo in pravično nadomestilo za prejemnike sredstev EU.

Globalna Evropa

7) Predlagamo, da se v okviru **Globalnega stebra** instrumenta **Globalna Evropa** vzpostavi poseben cilj **Spodbujanje mednarodnih kulturnih odnosov**, za katerega bi se namenilo 10 % proračuna tega stebra (približno 1,2 milijarde evrov). Poseben cilj na področju kulture je ključen za krepitev mednarodnega položaja Evrope, spodbujanje dialoga in medsebojnega razumevanja ter preprečevanje poskusov zlorabe kulture kot orodja propagande.

Glede na hitrost pogajanj računamo na vašo podporo pri zagotavljanju, da bodo te prednostne naloge ustrezno vključene v stališče Sveta in da bo kultura primerno zastopana v prihodnjem večletnem finančnem okviru.

Za dodatne informacije smo vam na voljo in bi z veseljem te predloge podrobneje obravnavali z vašimi službami.

S spoštovanjem,

Uroš Veber, predsednik

Mateja Lazar, vodja Centra Ustvarjalna
Evropa v Sloveniji

Asociacija, društvo nevladnih organizacij
in samostojnih ustvarjalcev

Motovila, Center za spodbujanje
sodelovanja v kulturnih in ustvarjalnih
sektorjih

Ljubljana, 16. april 2026